ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ

(Υπόθεση Αρ. 307/2015)

26 Μαΐου, 2020

[Γ. ΣΕΡΑΦΕΙΜ, ΔΔΔ.]

ΑΝΑΦΟΡΙΚΑ ΜΕ ΤΟ ΑΡΘΡ0 146 ΤΟΥ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΟΣ

ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΒΙΟΚΑΛΛΙΕΡΓΗΤΩΝ ΚΥΠΡΟΥ ΔΙΑ ΤΟΥ ΠΡΟΕΔΡΟΥ ΑΥΤΟΥ

Αιτητή

ΚΑΙ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΓΕΩΡΓΙΑΣ, ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

Καθ' ου η αίτηση.

_____

Δ. Καΐλης και Τ. Τοφαρίδου (κα), για ΠΡΟΥΝΤΖΟΣ & ΠΡΟΥΝΤΖΟΣ Δ.Ε.Π.Ε., δικηγόροι για τον αιτητή.
Μ. Χατζηγεωργίου (κα), Δικηγόρος της Δημοκρατίας Α', για Γενικό Εισαγγελέα της Δημοκρατίας, δικηγόρο για το καθ' ου η αίτηση.

_____

ΑΠΟΦΑΣΗ

Γ. ΣΕΡΑΦΕΙΜ, ΔΔΔ.: Με επιστολή του ημερομηνίας 11.6.2014 προς το τότε Υπουργείο Γεωργίας, Φυσικών Πόρων και Περιβάλλοντος και τώρα Υπουργείο Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος (εφεξής «το Υπουργείο»), το δικηγορικό γραφείο, το οποίο εδώ εκπροσωπεί τον αιτητή, ζήτησε πληροφόρηση, κατά πόσο το Ίδρυμα Αγία Σκέπη (εφεξής το «Ίδρυμα») κατέχει άδεια για εκτροφή ορνίθων για παραγωγή αυγών βιολογικής παραγωγής και αν ναι, τι ποσοστό της παγκύπριας παραγωγής καλύπτει τέτοια άδεια. Το Υπουργείο απάντησε στα ανωτέρω ερωτήματα, με επιστολή του ημερομηνίας 16.7.2014 προς το εν λόγω δικηγορικό γραφείο, αναφέροντας ότι, το Ίδρυμα είναι ενταγμένο στο σύστημα ελέγχου του Τμήματος Γεωργίας για τη βιολογική παραγωγή αυγών και διαθέτει τη σχετική άδεια, ενώ όσον αφορά τις επιπρόσθετες πληροφορίες που ζητήθηκαν (ανωτέρω) αυτές δεν μπορούν να δοθούν, διότι αποτελούν

ατομικά εμπιστευτικά δεδομένα, τα οποία συλλέγονται για στατιστικούς σκοπούς. Ακολούθησε επιστολή ημερομηνίας 28.7.2014 των εν λόγω δικηγόρων προς τον αιτητή, ενεργούντων για κάποιο …….. Γερούδη, μέλος του αιτητή, με την οποία οι εν λόγω δικηγόροι ανέφεραν ότι, έχει περιέλθει στην αντίληψη τους ότι το Ίδρυμα διαθέτει σχετική άδεια για τη βιολογική παραγωγή αυγών, είναι ενταγμένο στο σύστημα ελέγχου του Τμήματος Γεωργίας και δεν τηρεί τους κανονισμούς παραγωγής βιολογικών αυγών, διότι δεν διαθέτει στους χώρους του την προβλεπόμενη βλάστηση κατ' αναλογία ανά πτηνό και, ως εκ τούτου, τα αυγά τα οποία παράγει δεν πρέπει να θεωρούνται βιολογικά, αλλά και ότι, αυτό συνιστά εξαπάτηση του κοινού. Πρόσθετα, με την εν λόγω επιστολή, οι εν λόγω δικηγόροι ανέφεραν ότι, με βάση πληροφορίες τους το Ίδρυμα έχει αναγείρει παράνομα τα πτηνοτροφικά υποστατικά του εντός Γεωργικής Ζώνης και, ως εκ τούτου, είναι αδύνατο να έχει στη κατοχή του άδεια οικοδομής. Η εν λόγω επιστολή κατέληγε με αίτημα εκ μέρους του κ. Γερούδη για άμεση διερεύνηση του θέματος από τον αιτητή και την ενδελεχή έρευνα του φακέλου του Ιδρύματος, ο οποίος διατηρείται σε κάποια εταιρεία Biosert Cyprus. Ως εκ της άνω ενημέρωσης, ο αιτητής αντέδρασε με επιστολή του ημερομηνίας 30.7.2014 προς τη Διευθύντρια του Τμήματος Γεωργίας του Υπουργείου (εφεξής η «Διευθύντρια»), με την οποία ο αιτητής επισύναψε τις καταγγελίες του κ. Γερούδη (ανωτέρω) και ζήτησε, όπως δοθούν οδηγίες για πλήρη διερεύνηση των αναφερόμενων από τον κ. Γερούδη, καταγγελιών. Ακολούθησε επιστολή των δικηγόρων του κ. Γερούδη ημερομηνίας 1.8.2014 προς τον τότε Υπουργό Γεωργίας, Φυσικών Πόρων και Περιβάλλοντος, με την οποία, αφού επανέλαβαν, κατ' ουσία, τις άνω καταγγελίες του κ. Γερούδη για μη κατοχή άδειας οικοδομής από το Ίδρυμα, ζήτησαν την διερεύνηση του θέματος και την άμεση ανάκληση της άδειας παραγωγής βιολογικών αυγών που κατέχει το Ίδρυμα. Οι δικηγόροι του κ. Γερούδη απέστειλαν, την 1.8.2014 και επιστολή προς την Επαρχιακή Διοίκηση Λευκωσίας, αναφέροντας ότι, έχει περιέλθει στην αντίληψη τους ότι, το Ίδρυμα έχει ανεγείρει παράνομα τα πτηνοτροφικά υποστατικά του εντός Γεωργικής Ζώνης, δεν έχει στην

κατοχή του άδεια οικοδομής και, ως εκ τούτου, αυτά είναι αυθαίρετα και παράνομα, ζητώντας τη λήψη νομικών μέτρων εναντίον του Ιδρύματος, προς αποκατάσταση της νομιμότητας. Στις 6.8.2014, το Τμήμα Γεωργίας του Υπουργείου πραγματοποίησε έλεγχο στη μονάδα εκτροφής Ορνίθων Ωοπαραγωγής του Ιδρύματος, χωρίς να εντοπίσει οποιεσδήποτε μη συμμορφώσεις προς τις διατάξεις της σχετικής νομοθεσίας για τη βιολογική παραγωγή αυγών. Στις 14.8.2014, το Τμήμα Γεωργίας του Υπουργείου, ως η αρμόδια αρχή για θέματα που αφορούν τη βιολογική παραγωγή, ζήτησε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, με σχετικό ηλεκτρονικό της μήνυμα, διευκρινήσεις σε ερωτήματα της, σε σχέση με την ερμηνεία του άρθρου 14(6) του Κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 889/2008 της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, που αφορά στη θέσπιση λεπτομερών κανόνων εφαρμογής του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 834/2007 του Συμβουλίου για τη βιολογική παραγωγή και την επισήμανση των βιολογικών προϊόντων όσον αφορά στον βιολογικό τρόπο παραγωγής, την επισήμανση και τον έλεγχο των προϊόντων (εφεξής «ο Κανονισμός»), στον οποίο αναφέρεται ότι *«Οι υπαίθριοι χώροι για τα πουλερικά πρέπει να καλύπτονται κυρίως με βλάστηση, να διαθέτουν εγκαταστάσεις προστασίας και να παρέχουν στα πουλερικά ευχερή πρόσβαση σε επαρκή αριθμό ποτιστρών και ταγιστρών»*. Συγκεκριμένα, το Τμήμα Γεωργίας ζήτησε συγκεκριμένες διευκρινήσεις από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, όσον αφορά στην ερμηνεία των λέξεων «κυρίως» και «βλάστηση» στο άρθρο 14(6) του Κανονισμού. Ακολούθησε χειρόγραφη επιστολή κάποιου …….. Πετρίδη ημερομηνίας 28.8.2014 προς τη Διευθύντρια, με την οποία το εν λόγω πρόσωπο, ζήτησε πληροφόρηση για τις πρόνοιες της νομοθεσίας, σχετικά με την κάλυψη με βλάστηση του υπαίθριου χώρου βόσκησης. Η εν λόγω επιστολή του κ. Πετρίδη, απαντήθηκε με επιστολή εκ μέρους της Διευθύντριας ημερομηνίας 9.9.2014, με την οποία παρασχέθηκαν οι ζητούμενες πληροφορίες. Με επιστολή της επίσης ημερομηνίας 9.9.2014 προς τον αιτητή, η Διευθύντρια απάντησε στην επιστολή του αιτητή ημερομηνίας 30.7.2014 (ανωτέρω) σε σχέση με την παραγωγή βιολογικών αυγών από το Ίδρυμα και πληροφόρησε τον αιτητή ότι, το πιο πάνω θέμα έχει διερευνηθεί από το Τμήμα Γεωργίας

και σχετική απαντητική επιστολή έχει σταλεί στους ενδιαφερόμενους. Ακολούθως, ο αιτητής, με επιστολή/καταγγελία των δικηγόρων του ημερομηνίας 9.9.2014 προς την Διευθύντρια, αφού ανέφερε ότι, σύμφωνα με πληροφορίες του, το Ίδρυμα δεν πληροί τις προϋποθέσεις παραγωγής βιολογικών αυγών διότι δεν διατηρεί στις εγκαταστάσεις του την προβλεπόμενη βλάστηση, σύμφωνα με τις ευρωπαϊκές Οδηγίες και/ή Κανονισμούς, ζήτησε άμεση ενημέρωση για την επιτόπια έρευνα που διεξάχθηκε από το Τμήμα Γεωργίας (ανωτέρω), ενώ ζήτησε και την ανάκληση της άδειας παραγωγής αυγών από το Ίδρυμα, σε περίπτωση που ήθελε αποδειχθεί ότι το Ίδρυμα λειτουργεί παράνομα ως ανωτέρω. Τέλος, ζήτησε και την απόσυρση των αυγών του Ιδρύματος από την αγορά, καθ' ότι αυτά δεν πληρούν τις προϋποθέσεις για να θεωρούνται βιολογικά. Επίσης, ο αιτητής, με επιστολή του των δικηγόρων του ημερομηνίας 9.9.2014 και προς την Επαρχιακή Διοίκηση Λευκωσίας, ισχυρίστηκε ότι, τα υποστατικά του Ιδρύματος είναι παράνομα, ελλοχεύουν κινδύνους για την ασφάλεια και την υγεία και η λειτουργία της πτηνοτροφικής μονάδας του Ιδρύματος, αλλά και ότι, υπό αυτές τις συνθήκες η λειτουργία της συνιστά αθέμιτο ανταγωνισμό προς τους υπόλοιπους παραγωγούς βιολογικών αυγών. Ζήτησε δε, με την εν λόγω επιστολή, όπως γίνει διερεύνηση των καταγγελιών και όπως ληφθούν άμεσα όλα τα αναγκαία νομικά και/ή δικαστικά μέτρα για αποκατάσταση της νομιμότητας και/ή κατεδάφισης των παράνομων υποστατικών του Ιδρύματος, καθώς και όπως δοθεί ενημέρωση, για το κατά πόσο εξασφαλίστηκαν οι αναγκαίες άδειες για τη λειτουργία των πτηνοτροφικών υποστατικών του Ιδρύματος. Ακολούθησε επιστολή ημερομηνίας 12.9.2014, προς το Τμήμα Γεωργίας, του Οργανισμού Ελέγχου και Πιστοποίησης Biocert Cyprus, ο οποίος ελέγχει και πιστοποιεί τη διαδικασία βιολογικής παραγωγής στη πτηνοτροφική μονάδα του Ιδρύματος, με την οποία ενημέρωσε το εν λόγω Τμήμα για ευρήματα έκτακτου ελέγχου, τον οποίο πραγματοποίησε στην πτηνοτροφική μονάδα του Ιδρύματος. Με επιστολή της ημερομηνίας 17.9.2014 προς τους δικηγόρους του αιτητή και προς απάντηση της επιστολής τους ημερομηνίας 1.8.2014 (ανωτέρω) η Επαρχιακή Διοίκηση Λευκωσίας τους

ενημέρωσε ότι, λειτουργός επιθεώρησε την πτηνοτροφική μονάδα του Ιδρύματος, διαπίστωσε ότι έχουν ανεγερθεί υποστατικά χωρίς την εξασφάλιση της απαιτούμενης άδειας οικοδομής και ότι θα ληφθούν δικαστικά μέτρα για αυθαίρετη ανέγερση οικοδομών. Με επιστολή της ημερομηνίας 2.10.2014, η Γενική Διευθύντρια του Υπουργείου ενημέρωσε τους δικηγόρους του αιτητή ότι, τα θέματα που αφορούν το Ίδρυμα, σε σχέση με την επιστολή των δικηγόρων του αιτητή ημερομηνίας 1.8.2014 (ανωτέρω), μελετούνται. Ακολούθησε νέα επιστολή ημερομηνίας 15.10.2014 των δικηγόρων του αιτητή προς τον Υπουργό Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος, με την οποία ανέφεραν, εκ νέου, τους ισχυρισμούς τους ότι, η πτηνοτροφική μονάδα του Ιδρύματος λειτουργούσε παράνομα λόγω του ότι δεν διατηρεί στις εγκαταστάσεις της την προβλεπόμενη βλάστηση, αλλά ούτε και άδεια οικοδομής, ζητώντας εκ νέου την ανάκληση της άδειας παραγωγής βιολογικών αυγών του πιο πάνω Ιδρύματος. Ακολούθησε επιστολή της Ευρωπαϊκής Ένωσης προς το Τμήμα Γεωργίας ημερομηνίας 28.10.2014, προς απάντηση της ηλεκτρονικής επιστολής του Τμήματος Γεωργίας ημερομηνίας 14.8.2014 (ανωτέρω), με την οποία επισημάνθηκε ότι, το άρθρο 14(6) του Κανονισμού δεν καθορίζει επακριβώς την έννοια της λέξης «κυρίως», ούτε το είδος της απαιτούμενης «βλάστησης», αναφέροντας και ότι, είναι σαφές ότι, μικρή κάλυψη με βλάστηση δεν είναι ικανοποιητική για την εν λόγω πρόνοια του Κανονισμού και ότι το θέμα είναι ζήτημα ερμηνείας από τα κράτη-μέλη. Στις 3.12.2014, ως δηλώνει η καθ' ης η αίτηση στην ένσταση της, πραγματοποιήθηκε σύσκεψη στο Υπουργείο υπό τον Υπουργό, στην παρουσία εκπροσώπων του αιτητή και των δικηγόρων τους, κατά την οποία αποφασίστηκε, όπως αποσταλεί στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή επιστολή, με την οποία να ζητείται η γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, σε σχέση με την συμμόρφωση στις απαιτήσεις του άρθρου 14(6) του Κανονισμού, με βάση φωτογραφία του χώρου των υποστατικών του Ιδρύματος, που θα επισυναπτόταν για τον σκοπό αυτό, ως και, τελικώς, έγινε μέσω ηλεκτρονικού μηνύματος ημερομηνίας 12.12.2014. Στις 11.12.2014 είχε προηγηθεί νέος έλεγχος της πτηνοτροφικής μονάδας

του Ιδρύματος από τον οργανισμό Biocert Cyprus, κατόπιν παραπόνου από τον αιτητή, χωρίς να εντοπιστεί καμία παράβαση. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή απάντησε, με επιστολή της ημερομηνίας 27.1.2015, στο αίτημα του καθ' ου η αίτηση ημερομηνίας 12.12.2014 (ανωτέρω) επαναλαμβάνοντας, ουσιαστικά, τις θέσεις που εξέφρασε με την επιστολή της ημερομηνίας 28.10.2014, εκφράζοντας, μεταξύ άλλων, όμως και τη θέση ότι, από τη φωτογραφία που αποστάληκε φαίνεται πολύ λίγη βλάστηση καθώς και ότι, σχολιάζοντας την βλάστηση, *«…However, another aim, i.e. providing a contribution to the poultry diet, would appear not to be fulfilled.».* Κατά την καθ' ης η αίτηση στην ένσταση της, η επιστολή της Ευρωπαϊκής Επιτροπής δεν έδωσε ακριβή απάντηση, κατά πόσο από τη συγκεκριμένη φωτογραφία μπορούν να εξαχθούν σαφείς ενδείξεις, ως προς την δέουσα τήρηση του Κανονισμού. Ακολούθησε νέα επιστολή ημερομηνίας 2.2.2015 των δικηγόρων του αιτητή προς τον Υπουργό, την Διευθύντρια και τον Διευθυντή του Τμήματος Κτηνιατρικών Υπηρεσιών, ζητώντας εκ νέου την ανάκληση της άδειας λειτουργίας του Ιδρύματος, καθώς και πληροφόρηση σε σχέση με την καταγγελία ότι, το Ίδρυμα δεν κατείχε άδεια οικοδομής. Ακολούθησε επιστολή του Υπουργείου ημερομηνίας 31.3.2015 προς το Γενικό Εισαγγελέα, με την οποία ζητούσε γνωμάτευση, κατά πόσο υπάρχει η δυνατότητα ανάκλησης της άδειας του Ιδρύματος, έχοντας υπόψη ότι το Ίδρυμα αφ' ενός λειτουργεί σύμφωνα με το ισχύον νομοθετικό πλαίσιο και αφ' ετέρου, δραστηριοποιείται σε παράνομα υποστατικά χωρίς άδεια οικοδομής. Με επιστολή επίσης ιδίας ημερομηνίας (31.3.2015) προς τους δικηγόρους του αιτητή, το Υπουργείο ενημέρωσε ότι, έχει αποστείλει σχετική επιστολή για γνωμάτευση στο Γενικό Εισαγγελέα (ανωτέρω), όσον αφορά στα παράνομα υποστατικά που διατηρεί, ενώ όσον αφορά στο θέμα της άδειας για την παραγωγή βιολογικών αυγών, το θέμα εξετάζεται. Προηγουμένως, ήτοι στις 11.3.2015, ο αιτητής είχε ήδη καταχωρήσει την παρούσα προσφυγή (την οποία επέδωσε στον καθ' ου η αίτηση στις 13.3.2015) ζητώντας, με την θεραπεία 1 αυτής, ως ακολούθως:

«1. Απόφαση και /ή δήλωση του Σεβαστού Δικαστηρίου ότι η παράλειψη των Καθ' ων η Αίτηση να απαντήσουν στο αίτημα των Αιτητών ημερ. 02/02/2015 (Παράρτημα 1) παραβιάζει το άρθρο 29 του Συντάγματος, εφόσον η απόφαση ή η άρνηση ικανοποίησης του αιτήματος θα είχε εκτελεστό χαρακτήρα.»

Με την γραπτή αγόρευση της, η πλευρά του καθ' ου η αίτηση ήγειρε ζήτημα ότι, ο αιτητής στερείται άμεσου εννόμου συμφέροντος να εγείρει την παρούσα προσφυγή. Κατά το καθ' ου η αίτηση, στην παρούσα περίπτωση παρεμβάλλεται δικαίωμα τρίτου και, ως εκ τούτου, δεν είναι άμεσο. Ούτε η πλευρά του αιτητή εξηγεί ή πιθανολογεί, πως η αιτούμενη ανάκληση της άδειας του Ιδρύματος, για την οποία ισχυρίζονται παράλειψη απάντησης, συνιστά ζημία γι' αυτόν.

Η πλευρά του αιτητή, με την γραπτή απάντηση της, απορρίπτει την πιο πάνω προδικαστική ένσταση. επικαλούμενη αποφάσεις του Ανωτάτου Δικαστηρίου προς υποστήριξη ότι έχει ο ίδιος ο αιτητής έννομο συμφέρον, καθώς και το άρθρο 186(1)(α) του Συντάγματος. Κατά την πλευρά του αιτητή, ο αιτητής έχει άμεσο έννομο συμφέρον να εγείρει την παρούσα προσφυγή, αφού είναι στη νομική του μορφή εγγεγραμμένο σωματείο με αριθμό μητρώου 2447 και ως ορίζεται στο άρθρο 4, στην εκεί σελ 2 του Καταστατικού του (βλ. Παράρτημα 2 της προσφυγής), οι σκοποί του είναι, μεταξύ άλλων, η διευκόλυνση των μελών του στη παραγωγή, επεξεργασία, συσκευασία και διάθεση βιολογικών προϊόντων προερχόμενα από γεωργική ή κτηνοτροφική παραγωγή καθώς και η διευκόλυνση της συνεργασίας μεταξύ των βιοκαλλιεργητών για την από κοινού αντιμετώπιση συγκεκριμένων προβλημάτων κ.λ.π. Επομένως, κατά τον αιτητή, έχει βάσει του καταστατικού του υποχρέωση να εκπροσωπεί τα μέλη του και να υπερασπίζεται τα δικαιώματα τους έναντι οποιωνδήποτε προβλημάτων και/ή καταστάσεων που πλήττουν και/ή βλάπτουν τα συμφέροντα τους. Τέλος, η πλευρά του αιτητή υποστηρίζει ότι, έχει δικογραφήσει με τους λόγους ακυρώσεως 14, 15 και 18 στην προσφυγή, τις ζημιές και αρνητικές επιπτώσεις που προκαλούνται στα μέλη του αιτητή και στο καταναλωτικό κοινό, συνεπεία της παράλειψης του καθ' ου η αίτηση και

προχώρησε σε αναλυτική αναφορά στην αγόρευση της των ζημιών που προκαλούνται από την αιτούμενη προς ανάκληση άδεια του Ιδρύματος.

Εξέτασα τα πιο πάνω με προσοχή.

Καταρχήν, αν και ο ισχυρισμός περί έλλειψης εννόμου συμφέροντος του αιτητή δεν έτυχε δικογράφησης με την ένσταση του καθ' ου η αίτηση, το θέμα μπορεί να εξεταστεί και αυτεπάγγελτα από το ίδιο το Δικαστήριο, ως ζήτημα δημόσιας τάξεως. Ως ζητήματα δημόσιας τάξης, η νομολογία αναγνώρισε αυτά που αφορούν τη δικαιοδοσία του Δικαστηρίου, το εμπρόθεσμο, την εκτελεστότητα, την αρμοδιότητα του οργάνου που εξέδωσε την απόφαση, αλλά και το έννομο συμφέρον (Βλ. **Θαλασσινός ν. Δημοκρατίας (1995) 3 Α.Α.Δ. 255**; **Σύνδεσμος Ασφαλιστικών Εταιρειών Κύπρου ν. Επιτροπής Προστασίας Ανταγωνισμού (2002) 3 Α.Α.Δ. 314; Sigma Radio TV Ltd v. Αρχής Ραδιοτηλεόρασης Κύπρου (2005) 3 Α.Α.Δ.**, **130**).

Σύμφωνα με το άρθρο 146.2 του Συντάγματος, η προσφυγή ασκείται υπό παντός προσώπου του οποίου προσεβλήθη ευθέως το έννομο συμφέρον. Σύμφωνα με το άρθρο 186.1(α) του Συντάγματος, ο όρος «πρόσωπο» περιλαμβάνει κάθε εταιρεία, συνεταιρισμό, ένωση, σωματείο, ίδρυμα ή οργάνωση προσώπων, με ή χωρίς νομική προσωπικότητα.

Σύμφωνα, περαιτέρω, με το Άρθρο 146.2 του Συντάγματος, για να είναι παραδεκτή η προσφυγή πρέπει το έννομο συμφέρον του αιτητή να είναι άμεσο και ενεστώς και ο αιτητής να υφίσταται βλάβη λόγω του δεσμού του με τη προσβαλλόμενη πράξη (**βλ. ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΑΣΤΙΚΩΝ ΛΕΩΦΟΡΕΙΩΝ ΠΑΦΟΥ (ΑΛΕΠΑ) ΛΤΔ ΚΑΙ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΨΑΛΤΑ (2001) 3 ΑΑΔ 834**).

Η ύπαρξη εννόμου συμφέροντος, δημιουργεί τη δικαιοδοσία του Δικαστηρίου, ενώ, αντίθετα, ανυπαρξία του στερεί από το Δικαστήριο την εξουσία να ασχοληθεί με την προσφυγή. Το δε, βάρος απόδειξης της ύπαρξης εννόμου συμφέροντος, φέρει ο αιτητής. Το έννομο συμφέρον πηγάζει από κάποια ειδική σχέση του διοικουμένου με την προσβαλλόμενη από αυτόν διοικητική πράξη, σχέση που πρέπει να ελέγχεται και να διαπιστώνεται ότι συντρέχει κατά το χρόνο της έκδοσης της πράξης, κατά το χρόνο της προσβολής της και κατά το χρόνο της εκδίκασης της αίτησης ακύρωσης (βλ. **ΛΟΥΚΙΑΣ Α. ΣΕΡΓΙΔΟΥ (1998) 3 ΑΑΔ 189; ΑΝΤΩΝΗΣ ΜΑΥΡΟΥΔΗΣ Κ.Α ΚΑΙ ΚΥΠΡΙΑΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ (1991) 3 ΑΑΔ 123**).

Σε σχέση με το έννομο συμφέρον σωματείου, ως νομικού προσώπου, στην **απόφαση «ΦΙΛΟΙ ΤΟΥ ΑΚΑΜΑ» ΚΑΙ ΑΛΛΟΙ ΚΑΙ ΚΥΠΡΙΑΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ, (1998) 4 ΑΑΔ, 767** αναφέρθηκαν και τα εξής, με δικές μου υπογραμμίσεις:

«..Δεν αμφισβητείται ότι και τα νομικά πρόσωπα μπορεί να έχουν έννομο συμφέρον. Βέβαια λόγω του ότι το νομικό πρόσωπο είναι τεχνητό δημιούργημα προς εκπλήρωση ορισμένων και επομένως περιορισμένων σκοπών, <u>ο κύκλος των "ιδίων" του συμφερόντων</u> είναι κατ' ανάγκην πιο περιορισμένος από εκείνο ενός φυσικού προσώπου και <u>ορίζεται αποκλειστικά από το καταστατικό του</u> ή προβλέπεται από το νόμο (Δαγτόγλου, ανωτέρω, σελ. 401).

Τα νομικά πρόσωπα έχουν έννομο συμφέρον που θεωρείται προσωπικό για την άσκηση προσφυγής, όταν η πράξη ή παράλειψη <u>προξενεί βλάβη είτε στα συμφέροντα του ίδιου του νομικού προσώπου, η προστασία και η επιδίωξη των οποίων περιλαμβάνεται στους σκοπούς του νομικού προσώπου, όπως αυτοί καθορίζονται από τις σχετικές διατάξεις ή από το καταστατικό του, είτε στα συμφέροντα του συνόλου των μελών του, εφ' όσον η προάσπιση ή προαγωγή των συμφερόντων αυτών περιλαμβάνεται επίσης στους σκοπούς του νομικού προσώπου (ΣτΕ 2999/83)</u>. <u>Το συμφέρον</u> το οποίο θίγεται από την προσβαλλόμενη πράξη, όπως είδαμε <u>δεν απαιτείται να είναι απαραιτήτως υλικό</u>.

<u>Έτσι, στην Ελλάδα το Συμβούλιο της Επικρατείας δέκτηκε τη θεμελίωση εννόμου συμφέροντος νομικών προσώπων των οποίων οι σκοποί όπως τους ορίζει το καταστατικό τους</u> ή ο νόμος, περιλαμβάνουν <u>και την προάσπιση του επίδικου συμφέροντος, έστω κι' αν ο καθορισμός του σκοπού είναι ευρύτατα διατυπωμένος</u>. Δέκτηκε για παράδειγμα ότι δικηγορικός σύλλογος έχει έννομο συμφέρον να προσβάλει πράξη που θίγει το

περιβάλλον, γιατί κατά τη διάταξη του κώδικα περί δικηγόρων, στους δικηγορικούς συλλόγους και τα διοικητικά τους συμβούλια ανήκει η συζήτηση και η απόφαση επί παντός ζητήματος που ενδιαφέρει το δικηγορικό σύλλογο ή τα μέλη του συλλόγου σαν τέτοια ή ως επαγγελματική τάξη, καθώς και επί παντός ζητήματος εθνικού ή κοινωνικού περιεχομένου, μεταξύ των οποίων και η προς αποτροπή του υποβιβασμού της ανθρώπινης ζωής συνταγματικώς κατοχυρωθείσα προστασία του φυσικού και του πολιτιστικού περιβάλλοντος (ΣτΕ 4576/77, προσφυγή Δικηγορικού Συλλόγου Βόλου που επικαλείτο ότι με την εγκατάσταση συγκεκριμένου εργοστασίου επλήγετο ανεπανόρθωτα το περιβάλλον. Βλέπε επίσης ΣτΕ 366/93 που καταχώρησε η αστική μη κερδοσκοπική εταιρεία με την επωνυμία "Άμεση επέμβαση για την προστασία της άγριας φύσης" και τη ΣτΕ 4665/96 της Οικολογικής Κίνησης Δράμας με την οποία ζητήθηκε ακύρωση της παράλειψης του Νομάρχη Δράμας να προβεί στη διακοπή λειτουργίας υφισταμένων στην περιοχή λατομείων).

Η δυνατότητα ενός νομικού προσώπου να επικαλείται το δικαίωμα επί του περιβάλλοντος υφίσταται υπό την προϋπόθεση ότι η προστασία του περιβάλλοντος συγκαταλέγεται έστω και στους εν ευρεία εννοία σκοπούς του νομικού προσώπου ή της ένωσης προσώπων. Η συλλογική μορφή οργάνωσης είναι και ο αποτελεσματικότερος τρόπος ικανοποίησης των περιβαλλοντικών αναγκών, ενώ αν υποκείμενα του δικαιώματος επί του περιβάλλοντος ήταν μόνο τα άτομα και όχι οι με κάποια νομική υπόσταση κοινωνικές ομάδες, η προστασία θα απέβαινε ανεπαρκής.

Αυτό βέβαια δεν σημαίνει ότι το δικαίωμα προσφυγής που τίθεται στη διάθεση νομικών προσώπων δεν πρέπει να υπόκειται σε έλεγχο. Δεν μπορεί να γίνει δεκτό ότι κάθε ένωση προσώπων μπορεί ανά πάσα στιγμή και ενώπιον οποιασδήποτε δικαιοδοσίας να προσφεύγει εν ονόματι της προστασίας του περιβάλλοντος. Το κριτήριο πρέπει να αναζητηθεί στην ειδικότητα και στην αντιπροσωπευτικότητα των ενώσεων, είτε σε εθνικό είτε σε τοπικό επίπεδο (Γ. Σιούτη, ανωτέρω, σελ.81).

Η όσο το δυνατό ευρύτερη αναγνώριση του δικαιώματος προσφυγής στις ενώσεις προσώπων ενδείκνυται μεν, αλλά δεν πρέπει να φτάσει όπως είπαμε και πιο πάνω στην αναγνώριση της λαϊκής αγωγής. Τα κριτήρια για την αναγνώριση προσωπικού εννόμου συμφέροντος στις ομάδες είναι πιο περιορισμένα από ό,τι στα φυσικά πρόσωπα. Ένα από αυτά είναι και η λειτουργία της ένωσης υπό αναγνωρισμένο νομικό καθεστώς.
.....

Επιστρέφοντας όμως στους αιτητές 1 παρατηρώ ότι δεν έχουν τεθεί ενώπιον του Δικαστηρίου οι σκοποί του σωματείου τους. Γίνεται μια κάποια αναφορά, αλλά δεν έχει κατατεθεί το καταστατικό του σωματείου ή προσαχθεί οποιαδήποτε άλλη σχετική

<u>μαρτυρία που να αποδεικνύει την αμεσότητα των αιτητών 1 με την προσβαλλόμενη πράξη.</u>

*Στην υπόθεση **Μαυρουδής και Άλλος v. Δημοκρατίας (1991) 3 Α.Α.Δ. 123,** διαπιστώθηκε ότι η άσκηση προσφυγής εκ μέρους αρχής ή συλλογικού οργάνου από μη εξουσιοδοτημένα κατά νόμο άτομα θέτει την προσφυγή εκ ποδών.*

*Στην υπόθεση **Κοινότης Λυσού και Άλλος v. Δημοκρατίας (1998) 3 Α.Α.Δ. 537,** όπου υποστηρίκτηκε ότι το συμφέρον ενός των αιτητών, που ήταν ο σύνδεσμος αποδήμων του χωριού επιμαρτυρείται από το καταστατικό του συνδέσμου στο οποίο μάλιστα έγινε προσπάθεια αναφοράς κατά την ακρόαση της έφεσης, <u>κρίθηκε ότι η απουσία από τα ενώπιον του Δικαστηρίου στοιχεία του καταστατικού του συνδέσμου συνιστούσε ολοσχερή έλλειψη της στοιχειοθέτησης του συμφέροντος των εφεσειόντων.</u>*

*Η αγόρευση, τόσο πρωτόδικα όσο και κατ' έφεση δεν αποτελεί μέσο προσαγωγής μαρτυρίας ή διεύρυνσης των επιδίκων θεμάτων (**Μισιρλής v. Δημοκρατίας (Αρ.1) (1995) 3 Α.Α.Δ. 379).** Τα γεγονότα που στοιχειοθετούν τη δικαιοδοσία του δικαστηρίου να επιληφθεί της προσφυγής, όπως και τα επίδικα θέματα προσδιορίζονται στη δικογραφία (**Κοινότης Λυσού κ.ά. v. Δημοκρατίας,** ανωτέρω).*

*Ο ανακριτικός χαρακτήρας της διαδικασίας δεν νομίζω ότι παρέχει τη δυνατότητα στο Δικαστήριο εξ ιδίας πρωτοβουλίας να ζητήσει την προσαγωγή μαρτυρίας, ιδιαίτερα και εν όψει του γεγονότος ότι το θέμα ανάγεται στην ύπαρξη εννόμου συμφέροντος η οποία δημιουργεί τη δικαιοδοσία του δικαστηρίου. Εξ άλλου ας μη ξεχνούμε ότι το βάρος απόδειξης της ύπαρξης εννόμου συμφέροντος φέρει ο αιτητής (**Makrides v. Republic (1967) 3 C.L.R. 147)**….»*

Στην παρούσα περίπτωση, ο αιτητής επισύναψε, με την προσφυγή του (βλ Παράρτημα 2 αυτής) πλήρες καταστατικό του, με αντίγραφο σφραγίδας πιστού αντιγράφου του Εφόρου Σωματείων και Ιδρυμάτων. Είναι, δηλαδή, εγγεγραμμένο σωματείο, θέση, η οποία, εξ άλλου, δεν αμφισβητήθηκε από το καθ' ου η αίτηση, κατόπιν ερώτησης του Δικαστηρίου και με ρητή δήλωση της στο στάδιο της ακρόασης της υπόθεσης. Διεξερχόμενος τους σκοπούς του αιτητή, εκεί άρθρο 4, παράγραφος 1 έως 4, βρίσκω ότι, σαφώς η προστασία των συμφερόντων (όλων) των βιοκαλλιεργητών- μελών του και η προώθηση και διάδοση των βιολογικών προϊόντων, καλύπτει και την περίπτωση προάσπισης των συμφερόντων των εν λόγω μελών, από περιπτώσεις, οι οποίες

ενδεχομένως παράγουν και προωθούν παράνομα στην αγορά προϊόντα, τα οποία κατ' ισχυρισμό δεν τηρούν τα εχέγγυα ταξινόμησης τους ως βιολογικά. Τέτοιου είδους ισχυρισμός τίθεται και στην παρούσα περίπτωση, στην οποία ο αιτητής ζήτησε την άμεση ανάκληση άδειας της άδειας παραγωγής βιολογικών αυγών που κατέχει το Ίδρυμα, για τους λόγους που προαναφέρθηκαν. Συνεπώς, κρίνω, έχοντας υπόψη τα πιο πάνω, ότι, σαφώς ο αιτητής έχει άμεσο έννομο συμφέρον να καταχωρίσει και προωθεί την παρούσα προσφυγή, αφού η προσβαλλόμενη παράλειψη προξενεί, ενδεχομένως, βλάβη τόσο στα συμφέροντα του ίδιου του αιτητή, η προστασία και η επιδίωξη των οποίων περιλαμβάνεται στους σκοπούς του, ως αυτοί καθορίζονται από το καταστατικό του, αλλά και στα συμφέροντα του συνόλου των μελών του, εφ' όσον η προάσπιση ή προαγωγή των συμφερόντων αυτών περιλαμβάνεται επίσης στους σκοπούς του (βλ. και απόφαση «ΦΙΛΟΙ ΤΟΥ ΑΚΑΜΑ», ανωτέρω).

Με βάση τα ανωτέρω, η προδικαστική ένσταση δεν ευσταθεί και απορρίπτεται.

Επί της ουσίας, η πλευρά του αιτητή επισημαίνει, μεταξύ άλλων, ότι, εδώ και 4.5 χρόνια (μέχρι την ημερομηνίας ακρόασης της υπόθεσης) καμία απάντηση δεν ελήφθη από το καθ' ου η αίτηση επί του αιτήματος του αιτητή. Απαντώντας δε, σε συγκεκριμένο ισχυρισμό του καθ' ου η αίτηση ότι, απάντηση δόθηκε με την επιστολή του προς τον αιτητή ημερομηνίας 31.3.2015, υποστηρίζει ότι, η εν λόγω επιστολή δεν συνιστά απάντηση επί του αιτήματος του, αλλά απλή πληροφόρηση ότι, ζητήθηκε η γνωμάτευση του Γενικού Εισαγγελέα και το ζήτημα εξετάζεται, χωρίς, μετά την πάροδο τόσων χρόνων, να έχει δοθεί οποιαδήποτε απάντηση.

Η πλευρά του καθ' ου η αίτηση, πέραν από την ανωτέρω προδικαστική ένσταση της και τον ισχυρισμό ότι δεν υπάρχει παράλειψη, λόγω της απάντησης της ημερομηνίας

31.3.2015 προς τον αιτητή, δεν ανέφερε οτιδήποτε άλλο επί της ουσίας, είτε με την γραπτή αγόρευση της, είτε στο στάδιο των διευκρινήσεων της υπόθεσης.

Εξέτασα τα ανωτέρω με προσοχή.

Σύμφωνα με το άρθρο 29 του Συντάγματος:

«1. Έκαστος έχει το δικαίωμα ατομικώς ή ομού μετ' άλλων να υποβάλλη εγγράφους αιτήσεις ή παράπονα προς οιανδήποτε αρμοδίαν δημοσίαν αρχήν δικαιούμενος ν' απαιτήση, όπως αύτη επιληφθή αυτών και αποφασίση ταχέως. Η απόφασις της αρχής ταύτης, δεόντως ηιτιολογημένη, γνωστοποιείται εγγράφως αμέσως εις τον υποβαλόντα την αίτησιν ή τα παράπονα εν πάση περιπτώσει εντός προθεσμίας μη υπερβαινούσης τας τριάκοντα ημέρας.

2. Εφ' όσον ο ενδιαφερόμενος δεν ικανοποιείται εκ της αποφάσεως ή οσάκις ουδεμία απόφασις γνωστοποιήται προς αυτόν εντός της καθοριζομένης εν τη πρώτη παραγράφω του παρόντος άρθρου προθεσμίας δύναται ο ενδιαφερόμενος ν' αγάγη ενώπιον αρμοδίου δικαστηρίου διά προσφυγής την υπόθεσιν, εις ην αφορά η αίτησις ή το παράπονον αυτού.»

Σύμφωνα με το άρθρο 31(1) του περί των Γενικών Αρχών του Διοικητικού Δικαίου Νόμου, Ν. 158(Ι)/1999 (εφεξής «ο Νόμος»), ως αυτός ίσχυε κατά τον ουσιώδη χρόνο της παρούσας υπόθεσης, με δικές μου υπογραμμίσεις:

«33.-(1) Τηρουμένων των διατάξεων του Άρθρου 29 του Συντάγματος, το δικαίωμα αναφοράς-

(α) Παρέχεται σε κάθε πρόσωπο που διαμένει στη Δημοκρατία, ανεξάρτητα αν αυτό είναι φυσικό ή νομικό πρόσωπο, πολίτης ή αλλοδαπός·

(β) καλύπτει την υποβολή παραπόνου ή αιτήματος για να προβεί η διοίκηση σε διοικητική ενέργεια ή για την ανάκληση ή τροποποίηση πράξης που έχει ήδη εκδοθεί ή για την αποτροπή ή επανόρθωση ηθικής ή υλικής βλάβης·

(γ) δεν καλύπτει αίτημα για την παροχή πληροφοριών, εκτός αν αυτό προβλέπεται από το νόμο. »

Σύμφωνα με το άρθρο 35 του Νόμου, πάντα με δικές μου υπογραμμίσεις:

«35. Η υποχρέωση για απάντηση <u>μέσα σε προθεσμία τριάντα ημερών</u> υπάρχει, <u>όταν η λήψη της απόφασης μέσα στην προθεσμία αυτή είναι εφικτή, λαμβανομένων υπόψη όλων των περιστατικών κάθε υπόθεσης.</u> Η διοίκηση <u>οφείλει σε όλες τις περιπτώσεις να δίνει εγγράφως μέσα στην προθεσμία των τριάντα ημερών πληροφορίες για την πορεία</u> της υπόθεσης.»

Έχει, περαιτέρω, αποφασιστεί (βλ. **ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΑΓΙΟΥ ΔΟΜΕΤΙΟΥ ΚΑΙ ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΥ (1994) 3 Α.Α.Δ. 434**; **ΔΗΜΟΣ ΣΤΡΟΒΟΛΟΥ ΚΑΙ ΒΟΡΚΑ (1994) 3 Α.Α.Δ. 514**) ότι, ο εύλογος χρόνος για έκδοση απόφασης εξαρτάται από τα περιστατικά της κάθε υπόθεσης. Το κριτήριο του εύλογου χρόνου είναι αντικειμενικό, με τελικό κριτή το Δικαστήριο.

Στην παρούσα περίπτωση, δεν υπάρχει κατά την κρίση μου, αμφιβολία ότι, το αίτημα του αιτητή για ανάκληση της άδειας παραγωγής βιολογικών αυγών που κατέχει το Ίδρυμα, καλύπτεται από το άρθρο 29 του Συντάγματος και ρητώς από το άρθρο 33 (1) (β) του Νόμου (βλ. ανωτέρω). Ζητείται δε, με αυτό έκδοση εκτελεστής πράξης, εν τη εννοία του άρθρου 146(1) του Συντάγματος.

Κρίσιμο, κατά την άποψη μου, για την παρούσα υπόθεση αναδύεται το ζήτημα, κατά πόσον το καθ' ου η αίτηση εξέτασε και απάντησε το αίτημα του αιτητή εντός ευλόγου χρόνου, κάτι που, σε τέτοια περίπτωση, θα αναιρούσε την θέση του αιτητή ότι υφίσταται (εκτελεστή) παράλειψη στην παρούσα περίπτωση. Ως προαναφέρθηκε ανωτέρω, το ζήτημα του ευλόγου χρόνου είναι αντικειμενικό, κρινόμενο με βάση τα περιστατικά της υπόθεσης και με τελικό κριτή το Δικαστήριο.

Αξιολογώντας τα ενώπιον μου δεδομένα, κρίνω ότι, στην παρούσα περίπτωση υφίσταται, όντως, παράλειψη του καθ' ου η αίτηση, όπως απαντήσει εντός ευλόγου χρόνου στο αίτημα του αιτητή. Συγκεκριμένα, ως προαναφέρθηκε ήδη στα γεγονότα της υπόθεσης, ο αιτητής υπέβαλε, με την επιστολή του ημερομηνίας 2.2.2015, προς τον Υπουργό, την Διευθύντρια και τον Διευθυντή του Τμήματος Κτηνιατρικών Υπηρεσιών, εκ νέου αίτημα για ανάκληση της άδειας λειτουργίας του Ιδρύματος, καθώς και πληροφόρηση σε σχέση με την καταγγελία ότι, το Ίδρυμα δεν κατείχε άδεια οικοδομής. Τα δεδομένα, επί των οποίων το εν λόγω αίτημα βασιζόταν, ευστόχως επισημαίνεται από τον αιτητή, ότι, ήταν γνωστά στο καθ' ου η αίτηση από προηγουμένως. Συγκεκριμένα, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή είχε ήδη γνωστοποιήσει τη θέση της στον καθ' ου η αίτηση για το θέμα της βλάστησης στην πτηνοτροφική μονάδα του Ιδρύματος, με την επιστολή της ημερομηνίας 27.1.2015. Όσον αφορά στο ότι το Ίδρυμα δεν κατείχε άδεια οικοδομής για την πτηνοτροφική μονάδα του, διαπιστωμένου αυτού του γεγονότος από την Επαρχιακή Διοίκηση Λευκωσίας, αυτό το γεγονός είχε γνωστοποιηθεί στο καθ' ου η αίτηση στις 16.10.2014 ήδη πολύ πριν, με επιστολή του αιτητή ημερομηνίας 15.10.2014. Ωστόσο, παρ' όλο που τα ζητήματα που εγείρονταν ενώπιον του καθ' ου η αίτηση προκύπτουν να είναι πολύ συγκεκριμένα, λίγα σε αριθμό και απλά και παρόλο που τα υπό κρίση θέματα ήταν γνωστά στον καθ' ου η αίτηση από προηγουμένως, ο καθ' ου η αίτηση δεν αντέδρασε καθ' οιονδήποτε τρόπο στο αίτημα του αιτητή ημερομηνίας 2.2.2015, παρά μόνο μετά την παρέλευση σχεδόν δύο μηνών (στις 31.3.2015) και αφού είχε προηγηθεί και η ενημέρωση του ήδη από τις 13.3.2015, για την προσφυγή του αιτητή. Η δε, αντίδραση του δεν ήταν η απάντηση επί του αιτήματος του αιτητή, αλλά ετεροχρονισμένα, ήτοι εκτός της προθεσμίας των 30 ημερών και κατά παράβαση του άρθρου 35 του Νόμου, η ενημέρωση του στις 31.1.2015 ότι, το θέμα τέθηκε ενώπιον της Νομικής Υπηρεσίας για γνωμάτευση και αυτό, βέβαια, και πάλιν ετεροχρονισμένα και αργοπορημένα, ήτοι μόλις στις 31.3.2015. Σημειώνεται, επίσης, ότι η πλευρά του καθ' ου η αίτηση δεν έχει αμφισβητήσει ότι μέχρι την ημέρα επιφύλαξης της υπόθεσης, δεν

έχει ακόμη απαντήσει επί της ουσίας του αιτήματος του αιτητή, κάτι που δημιουργεί εύλογα ερωτηματικά ως προς τους εν γένει χειρισμούς και προθέσεις του καθ' ου η αίτηση σε συνάρτητης με την υποχρέωση για τήρηση των αρχών της χρηστής διοίκησης. Συνεπώς, κρίνω ότι, στην παρούσα περίπτωση υφίσταται παράλειψη απάντησης στο αίτημα του αιτητή εντός ευλόγου χρόνου, κατά παράβαση των άρθρων 29 του Συντάγματος και 35 του Νόμου, η οποία και ακυρώνεται, σύμφωνα με το άρθρο 146(4)(γ) του Συντάγματος, παν δε, παραληφθέν έδει να είχεν εκτελεστεί.

Η προσφυγή επιτυγχάνει για τον πιο πάνω λόγο. Παρέλκει η εξέταση άλλου λόγου ακυρότητας, ως εκ του άνω αποτελέσματος.

Επιδικάζονται έξοδα ύψους 1650 ευρώ πλέον Φ.Π.Α. υπέρ του αιτητή και εναντίον του καθ' ου η αίτηση.

Γ.ΣΕΡΑΦΕΙΜ, ΔΔΔ.